

قوه قضائیه با ۲ هدف مهم پرونده فساد چای دبش را پیگیری می‌کند

در مسیر ترمیم زخم دبش

زهرا طهیی
خبرنگار گروه نقد روز

دادستان تهران یک کمد پر از پرونده در شعبه ۴ بازپرسی را نشان داد و گفت تمام این مستندات و کاغذها برای یک پرونده است که به بیش از ۳۰۰ جلد می‌رسد که برای یک فساد مالی که عمرش به چهار سال می‌رسد، رقم زیادی نیست. آذر سال گذشته بود که خبر بروز فساد بزرگ‌تر از آنچه در پرونده بابک زنجانی رخ داده در رسانه‌ها منتشر شد. فساد که توسط شرکت چای دبش انجام شده بود آنقدر گسترده بود که یک وزیر را مجبور به استعفا کرد. دستگاه قضایی نیز همچنان در حال جمع‌آوری مستندات و رسیدگی به جزئیات است اما بازدید روز پنجشنبه رئیس قوه قضائیه و انتشار جزئیاتی از ماجرا بار دیگر پای پرونده چای دبش و اتفاقات آن را در رسانه‌ها باز کرد.

ماجرای یک فساد «دبش»

آذر ماه سال ۱۴۰۲ بود که خبر فساد مالی یک برند معروف تولید و واردکننده چای در رسانه‌ها منتشر شد. گفته می‌شد این فساد مالی به خاطر دریافت رقمی بیش از مقدار مشخص، ارز دولتی بوده است. آذر ماه ۱۴۰۲ رئیس سازمان بازرسی فساد مالی رخ داده را تایید کرد. این شرکت از سال ۹۸ تا ۱۴۰۱، مبلغی نزدیک به ۳ میلیارد و ۳۷۰ میلیون دلار ارز دریافت کرده بود تا چای و ماشین‌آلات وارد کند که از این میزان یک میلیارد و ۲۷۲ میلیون دلار آن ارز دولتی بوده است. این پرونده فساد اما در دام تسویه حساب‌های سیاسی هم افتاد. از همان روزهای ابتدایی افشای فساد دبش تلاش می‌شد تا اساسا بروز و شکل‌گیری این فساد به دولت سیزدهم نسبت داده شود اما اختصاص ارز دولتی با رقمی غیرمتعارف از سال ۹۸ شروع شده بود که در سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ میزان اختصاص این ارز روندی صعودی پیدا کرده بود. این شرکت در مقایسه با شرکت‌های مشابه واردکننده چای، رقمی بسیار بیشتر دریافت می‌کرده و البته بخش زیادی از واردات هم بر دوش یک شرکت بوده است. نکته قابل توجه این است که چای مورد نیاز کشور در سال حدود ۱۰۰ هزار تن است. از این میزان ۷۰ درصد آن وارداتی است و عمده واردات توسط یک شرکت یا همان چای دبش انجام شده و در نتیجه بخش زیادی از ارزهای دولتی نیز تنها به آن شرکت اختصاص پیدا می‌کرده است. برای مثال در سال ۱۴۰۱ کل ارز تامین شده برای واردات چای، چیزی حدود یک میلیارد و ۲۹۶ میلیون دلار بوده که از این میزان یک میلیارد و ۱۰۱ میلیون دلار تنها به شرکت چای دبش اختصاص پیدا کرده بود. فساد مالی رخ داده با این میزان ارز اختصاص یافته به سادگی صورت نگرفته است. آذرماه ۱۴۰۲ که پرونده این فساد افشا شد، تحقیقاتی درباره فساد رخ داده، صورت گرفته بود اما به نظر می‌رسید این پرونده هنوز بخش‌های تاریکی هم دارد. در بررسی‌ها مشخص شد تنها با یک شرکت متخلف مواجه نیستیم. نهاد‌های نظارتی از یک شرکت متخلف به ۶ شرکت متخلف و افرادی که پس از آن به ۲۱ شرکت و نهایتا به ۴۴ شرکت متخلف رسیدند. تخلفات نیز با

روش‌های مختلفی مثل جعل سند و جعل ثبت سفارش انجام می‌شد و متخلفان برای واردات از مهرهای مختلفی استفاده می‌کردند که از همان روزهای ابتدایی برخی از این مهرها را برای جعل اسناد پنهان کرده بودند.

حتی چای هم وارد نمی‌شد

این شرکت واردکننده حتی وظیفه اصلی که به علت آن آن ارزها را دریافت کرده، انجام نداده است. این شرکت چای نامرغوب کنیایی را به عنوان چای مرغوب هند و سریلانکا وارد کرده که این موضوع در جریان سفری که تیم تحقیقاتی در خرداد ۱۴۰۲ به کنیا رفتند، مشخص شد و به این منظور صورت گرفت تا مشخص شود اساسا شرکتی که به دبش چای فروخته، وجود داشته یا خیر. در جریان این بررسی‌ها مشخص شد چای نامرغوب کنیایی به جای چای مرغوب وارد می‌شده است. این همه ماجرا نبود. رئیس سازمان تعزیرات اسفند ماه سال گذشته در توضیح جزئیات واردات این چای نامرغوب اشاره کرده بود: «چایی که سال‌ها قبل خریداری و فاسد شده بود و به اصفهان برای استفاده در گلخانه‌ها برده بودند، حتی آنجا نیز قابل استفاده نبود. در دولت قبل مصوبه دادند که می‌شود به شرط صادرات این چای را بفروشند... این شرکت چای را به دبش می‌برد، رنگ می‌زد، اسانس می‌زد و بعد به عنوان چای خارجی آن را وارد می‌کند.»

روشن شدن نقطه‌های تاریک یک فساد مالی

در ۹ ماه اخیر پس از مشخص شدن فساد چای دبش، اخبار و جزئیات زیادی از چگونگی بروز انجام این تخلف توسط چای دبش و افرادی که در این تخلفات دست داشتند، منتشر شد. نکته جالب توجه این است

نظام حکمرانی، از همان روزهای ابتدایی مشخص شدن ابعاد این فساد، جزئیات آن را به افکار عمومی اعلام کردند. در همین راستا نیز رئیس قوه قضائیه شخصا پیگیر رسیدگی به این تخلف و به نتیجه رسیدن ابعاد آن بود. تاکید بر پیگیری پرونده و دنبال کردن روند آن از جانب دستگاه قضا در موارد متعدد صورت گرفته است. در اردیبهشت ماه رئیس قوه قضائیه به این موضوع اشاره کرد که این «عدد کمی نیست. ذهن مردم را هم مشغول کرده و باید سریع‌تر ابعاد این پرونده روشن شود.» و تاکید کرد «می‌شود روند رسیدگی به این پرونده را تسریع کرد و بخش‌هایی از آن را اطلاع‌رسانی کرد.»

فرصت ترمیم اعتماد عمومی را غنیمت بشمارید

فسادی که در پرونده چای دبش رخ داده در وهله اول و در بخش مهمی، آسیب قابل‌توجهی به اعتماد افکار عمومی وارد کرده است. در شرایطی که بالا و پایین رفتن ارز و طلا، اثر مستقیمی بر معیشت مردم می‌گذارد و به شمار مشکلات معیشتی اضافه می‌کند، روشن نشدن ابعاد فساد شرکتی که بارانت این میزان از خزانه دولت را به بهانه وارد کردن چای گرفته و حتی چای مرغوب هم به دست مردم نرسانده، به شمار نارضایاتی‌های مردم اضافه می‌کند و به شکاف میان مردم و مسئولان دامن می‌زند؛ چراکه برداشت مردم این است که همه بخش‌ها و همه مدیران در فساد‌های اینچنینی نقش دارند و تنها تفاوت این است که ابعاد فساد آن کشف نشده است. به همین منظور در این مرحله این نگاه وجود دارد که تلاشی برای بازداشت و مجازات متخلفان انجام نخواهد شد. در چنین شرایطی رسیدگی به این پرونده و در جریان گذاشتن افکار عمومی نسبت به جزئیات آن، می‌تواند کمی این نگاه را ترمیم کند که قرار نیست از کنار فساد‌های رخ داده در سیستم مدیریتی کشور به سادگی عبور شود. در این مسیر البته «زمان» هم مؤلفه کم‌اهمیتی نیست. لازم است تا زمانی که افکار عمومی این مطالبه را دارد که ابعاد ماجرا مشخص شود و متهمان نیز مجازات شوند، پاسخ مناسبی به خواست آنها داده شود و باید توجه داشت در این مسیر اگر میان روشن شدن ابعاد ماجرا با خواست افکار عمومی فاصله زیادی بیفتد، کارکرد اصلی خود را از دست می‌دهد. از این جهت پیگیری پرونده چای تا زمانی که افکار عمومی به آن حساسیت دارد، مورد توجه است. در این میان حساس نگه داشتن گوش افکار عمومی به جزئیاتی که هر چند وقت یکبار از این پرونده به دست می‌آید نیز می‌تواند به ترمیم زخمی که به خاطر این فساد بر پیکر اعتماد عمومی وارد آمده، کمک کند. نکته قابل توجه نیز این است که در این جریان تخلف از روش‌های مختلف و البته پیچیده‌ای برای فساد استفاده شده، تا آنجا که دستگاه‌های نظارتی برای فهم ابعاد دقیق پرونده، بررسی‌های مجدد را انجام دادند. برای مثال درحالی‌که تصور می‌شود تنها با یک شرکت متخلف مواجهیم، مشخص شد ۴۵ شرکت در این فساد دست دارند. علاوه بر این، درحالی‌که قرار نهاییم دادگاه در حال صادر شدن بود، مشخص شد اسناد تازه‌ای در مورد پرونده وجود دارد. در همین راستا، مشخص شدن ابعاد پرونده و حفره‌های قانونی که منجر به بروز این فساد‌ها می‌شود، می‌تواند به دستگاه‌های نظارتی کمک کند تا از تکرار دوباره این فساد‌ها جلوگیری کنند و اساسا زمینه‌ای برای زدن ضربه تازه‌ای به اعتماد عمومی و خسارت مالی به دولت نشود.

درباره ماجرای کمبود معلم و یک تصمیم بحث برانگیز

دانشگاه فرهنگیان و خرید خدمتی‌ها را هم ببینید

زینب مرزوقی
خبرنگار گروه نقد روز

چندسالی می‌شود در آستانه آغاز سال تحصیلی، مسئولان وزارت آموزش و پرورش از کمبود معلم و نگرانی‌ها مایبت خالی ماندن کلاس‌ها خبر می‌دهند. این ماجرا تقریبا از سال ۹۶ و با مطرح شدن بازنشستگی ۳۰۰ هزار معلم تا آخر سال ۹۹ آغاز شد. اوایل مرداد اسفند نیز رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و فناوری اطلاعات آموزش و پرورش اعلام کرد تا پایان سال ۱۴۰۴، ۶۴۰ هزار معلم بازنشسته خواهند شد و بازم آموزش و پرورش قرار است با چالش کمبود معلم، روبرو شود. در این میان برای جبران کمبود معلم در آموزش و پرورش، سال ۱۴۰۲ دانشگاه فرهنگیان تنها ۲۵ هزار نفر خروجی داشت. این درحالی‌است که وزیر آموزش و پرورش سال گذشته گفته بود اگر فضای دانشگاه فرهنگیان از سال تاسیس طبق برنامه توسعه پیدا می‌کرد باید امروز سالی ۴ هزار معلم ورودی و ۴۰ هزار خروجی می‌داشت. همچنین از طریق آزمون‌های استخدامی سال گذشته حدود ۶۰ هزار نفر استخدام شده‌اند. براساس گفته‌های وزیر آموزش و پرورش اسفند ۱۲۹ هزار معلم جذب کرده است. در آن سمت ماجرای ارقام عجیب مطرح شده از سوی مسئولان آموزش و پرورش، نامعلوم بودن عدد کمبود معلم است. حاجی بابایی، رئیس فراکسیون فرهنگیان مجلس - که خودش نیز سابقه تصدی‌گری در وزارت آموزش و پرورش دارد - سال ۱۴۰۱ گفته بود که آموزش و پرورش ۳۰۰ هزار نفر کمبود معلم دارد. علی‌فردادی، سخنگوی وزارت آموزش و پرورش نیز درباره کمبود معلم در مدارس اظهار کرده بود: «در مهرماه ۱۴۰۲، ۲۵۳ هزار کمبود معلم داشتیم.»

آمار کمبود معلمان همچنان دقیق نیست

در میان مطرح کردن ارقام متناقض از کمبود معلمان، در نهایت تیر اسفند رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس اعلام کرد: «در سال تحصیلی جدید کمبود ۱۷۶ هزار معلم وجود دارد. علاوه بر آن پیش‌بینی می‌شود حدود ۷۲ هزار معلم تا مهر ۱۴۰۳ بازنشسته شده و این امر تامین نیروی انسانی را برای وزارت آموزش و پرورش سخت‌تر خواهد کرد.» ماجرای اعداد و ارقام متفاوت به حدی شورا است که با وجود اینکه رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس اعلام کرده تا مهر ۱۴۰۳، ۷۲ هزار معلم بازنشسته می‌شوند، پیش از این سخنگوی وزارت آموزش و پرورش گفته بود تا مهر اسفند ۶۷ هزار معلم بازنشسته خواهند شد. یعنی در اینجا تقریبا یک اختلاف پنج هزار نفری در تعداد بازنشستگان داریم. در سمت دیگر ماجرا، چند روز قبل علی‌فردادی، سخنگوی وزارت آموزش و پرورش وضعیت نیروی انسانی همزمان با آغاز سال تحصیلی را خوب توصیف کرده و گفته بود: «سال گذشته این موقع حدود ۲۳۰ هزار معلم کم داشتیم. این عدد اسفند چیزی حدود حداقل ۵۰ هزار کمتر شده و به سمت

بهبود در حرکت هستیم و میزان کمبود به روش‌های دیگر جبران خواهد شد.» یعنی درحالی‌سخنگوی وزارت آموزش و پرورش وضعیت را خوب توصیف کرده که کمتر از ۲۵ درصد از کمبود معلمان برطرف شده است.

آموزش و پرورش: برای جبران کمبود معلم بازنشستگی‌ها را محدود می‌کنیم

آموزش و پرورش چندی پیش اعلام کرد برای جبران کمبود معلم، قرار است بازنشستگی‌ها را محدود کند. وزیر آموزش و پرورش تیرماه اسفند در توضیح دلایل و جزئیات صدور این بخشنامه گفته بود هم‌راه کسانی بازنشسته خواهند شد که سن شان ۶۰ و سابقه همکاری شان با آموزش و پرورش نیز ۳۰ سال باشد. این قانون البته برای دارندگان مدرک کارشناسی است. برای کارشناسی ارشد و بالاتر هم جمع ۳۵ سال سابقه و ۶۵ سال سن اعلام شده بود. «با توجه به اینکه سن همکاران عموما بسیار کمتر از این است که قانون تعیین کرده، کسانی را بازنشسته می‌کنیم که به ۶۰ یا ۶۵ سالگی در کنار سابقه مورد توجه رسیده باشند. ما تا زمانی که نیاز داشته باشیم از حضور همکاران خوب و باکیفیت بهره می‌بریم.» اعضای کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی دلایل خود در رابطه با این اقدام را این‌گونه عنوان کرده بودند که نمی‌توان با زور و اجبار کسی را در سیستم آموزشی کشور نگه داشت و مطابق شرایط ماده ۱۰۳ مدیریت خدمات کشوری، خدمات کارکنان ماراد بر ۳۰ سال تا هر سن و سابقه‌ای منوط به رضایت کارمند است و هیچ دستگاه دولتی نمی‌تواند بدون رضایت کارمند و به شکل اجبار، افراد را بعد از رسیدن به سابقه خدمت بازنشسته نکند که این بند قانونی شامل حال معلمان هم می‌شود. در نهایت با برگزاری جلسه مشترک میان کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس، وزارت آموزش و پرورش و سازمان امور اداری و استخدامی مقرر شد به علت مغایرت بخشنامه اجبار فرهنگیان حائز شرایط بازنشستگی به ادامه خدمت با قانون برنامه هفتم، وزارت آموزش و پرورش در اسرع وقت نسبت به ابطال بخشنامه فوق اقدام کند. همچنین مقرر شد مطابق بند «خ» تبصره (۱۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۳ وزارت آموزش و پرورش نسبت به به‌کارگیری افراد دارای سابقه خرید خدمتی و حق التدریسی در وزارت آموزش و پرورش و آموزشیاران و آموزش دهندگان نهضت سوادآموزی، مدرسان طرح امین، معلمان قرآنی، مربیان پیش‌دبستانی، معلمان بیرون‌سپار، سرباز معلم و معلمان مدارس غیردولتی به صورت حق التدریسی ۲۴ ساعت در هفته از ابتدای مهرماه سال جاری اقدام کند.

جذب معلمان بازنشسته به روش دیگر!

این بار آموزش و پرورش برای جبران کمبود معلمی که عددش هم برای خودش مشخص نیست، تصمیم گرفته به شکل دیگری با معلمان بازنشسته خود همکاری را ادامه دهد و بخشنامه‌ای برای به‌کارگیری بازنشستگان تا ۷۰ هزار معلم صادر کرده است. رئیس‌جمهور چند روز گذشته - ۲۳ مرداد ماه - مصوبه هزار و سی و چهارمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش درخصوص

«دستورالعمل تامین نیروی انسانی وزارت آموزش و پرورش از طریق به‌کارگیری معلمان بازنشسته در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳» را تا سقف ۷۰ هزار نفر و اعتبارات ابلاغی این وزارتخانه ابلاغ کرد. مطابق این مصوبه جذب معلمان بازنشسته دارای مدرک لیسانس و بالاتر برای دوره‌های تمام وقت (۲۲ ساعت در هفته) و همه مقاطع تحصیلی بلامانع است، اما جذب بازنشستگان کمتر از لیسانس صرفا در صورت نبود معلمان دارای مدرک کارشناسی به بالا با تایید کارگروه مربوطه در ادارات کل استان‌ها امکان‌پذیر است.

چوب کم توجهی به دانشگاه‌های فرهنگیان در سال‌های گذشته را از رومزی خویریم

براساس شنیده‌های «فرهنگستان» با وجود صدور بخشنامه به‌کارگیری دوباره معلمان بازنشسته اما اجرای این بخشنامه به روی کار آمدن دولت چهاردهم و وزیر جدید بستگی دارد و اجرای بخشنامه به‌کارگیری بازنشستگان در هاله‌ای از ابهام است. مساله اصلی این است که آموزش و پرورش با هر عدد و رقمی که مطرح شده، کمبود معلم دارد و تحت هر شرایطی برای جبران این کمبود باید معلم به‌کار بگیرد. چه این رقم ۱۷۶ هزار معلم باشد، چه ۲۵۰ تا ۳۰۰ هزار معلم. در نهایت اما احتمال دارد هم‌راه مجددا با مشکل تراکم کلاس‌ها یا در آن سوی ماجرا، خالی بودن برخی کلاس‌ها مواجه شویم. تغییر نظام آموزشی یعنی تبدیل آن به نظام ۳، ۶، ۳، و توجه به هنرستان‌ها و مدارس فنی در چند سال اخیر و اضافه شدن کتاب‌های جدید به فرآیند تحصیل دانش‌آموزان، چالش کمبود معلم را در این میان بیشتر کرد. همچنین گفته مسئولان وزارت آموزش و پرورش دولت سیزدهم سال‌های ۹۳ تا ۹۷ دانشگاه فرهنگیان نزدیک به تعطیلی بود و پذیرش دانشگاه از سالی ۲۵ هزار نفر به کمتر از ۳ هزار نفر رسید، یعنی در سال‌هایی که باید معلم تربیت می‌شد تا امروز از نتیجه آن در کلاس‌های درس استفاده کنیم، استفاده‌ای نشده است. البته در این میان بسیاری منتقد کم توجهی به فضای زیرساختی و ظرفیت به‌کارگیری در دانشگاه‌های فرهنگیان برای جبران این کمبودها هستند. این دسته از افراد اذعان دارند در تمام این سال‌ها فضای آموزشی دانشگاه‌های فرهنگیان توسعه‌ای نداشته تا جذب معلمان از این طریق فرآیند بهتری را طی کند، بنابراین این کم توجهی به ظرفیت دانشگاه‌های فرهنگیان و جذب تعداد کم معلمان، دقیقا به دنبال کم توجهی به ظرفیت‌های این دانشگاه از جمله ظرفیت عمرانی آن است. برخی نیز به شیوه تربیت معلمان منتقدند و بر این باورند که دانشجو معلمان نخبه‌اند و سال باید معلم تربیت می‌شد تا طی کردن فرآیند تبدیل شدن به معلم قرار بگیرند و جهت سرعت بخشی و زودتر رسیدن به نتیجه باید دانشجوی معلمان در دو سال دوم تحصیل خود، در مدارس برای تدریس به‌کار گرفته شوند که البته این تئوری غیرومنطقی هم به نظر نمی‌رسد. در حال کارشناسان حوزه آموزش بر این باورند آنچه مسلم است کمبود معلم داریم اما منبع داده و ارجاع در رابطه با این کمبود نامشخص است، همچنین این کمبود تا حدودی نشأت گرفته از عدم

شنبه ۲۷ مرداد ۱۴۰۳

شماره ۴۳۰

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE